

I

Kdy to jen bylo, co jsem poprvé uslyšel slova luční harfa? Dávno před oním podzimem, kdy jsme žili v koruně obrovského mýdelníku; pak tedy některý podzim předtím, a samo sebou se rozumí, že mi o ní pověděla Dolly, nikdo jiný by ji tak nedovedl nazvat – luční harfa.

Když se cestou z městečka dáte kolem kostela, minete brzy nápadný kopec s deskami bílými jako vybělené kosti a květinami sluncem dohněda spálenými: baptistický hřbitov. Zde jsou pohřbeny naše rody, rod Talbů a Fenwicků; matka leží vedle otce a hroby dvaceti či více příbuzných kolem nich jak doširoka rozprostřené kořeny kamenného stromu. Pod tím kopcem se táhne louka vysoké indiánské trávy, v každé roční době jinak zbarvené: na podzim se na ni jděte podívat, koncem září, to je jak červánky červená, chvějí se v ní šarlatové stíny jak blyškové plamínky

a podzimní vítr drnká na struny suchých stébel, harfu hlasů, stony lidských písní.

Kde končí louka, začínají černé háje u řeky. Bylo to asi jednoho takového zářijového dne, sbírali jsme tam v lese zrovna kořínky, kdy Dolly řekla: Slyšíte? To je luční harfa, stále o něčem vypráví – umí vyprávět o všech lidech na kopci, o všech lidech, kteří kdy žili; a až budeme mrtvi, bude vyprávět i o nás.

Když mi zemřela matka, poslal mě otec, který byl neustále na cestách, abych bydlel u jeho sestřenic, Vereny a Dolly Talbových, dvou neprovdaných dam, sester. Předtím jsem do jejich domu nikdy nesměl. Z příčin, které nikomu nebyly docela jasné, Verena a otec spolu nemluvili. Snad požádal Verenu, aby mu půjčila peníze, a ona odmítla, nebo mu tu půjčku poskytl a on ji nevrátil. Můžete si být jisti, že to trápení bylo kvůli penězům, protože na ničem jiném by jim tak nezáleželo, zejména Vereně, která byla největším boháčem v městečku. Drogerie a bufet, obchod se střížním zbožím, benzinová pumpa, koloniál, administrativní budova, všechno bylo její, a než toho dosáhla, stala se z ní žena, s níž nebylo lehké vyjít.

Ať už to bylo, jak chtělo, otec prohlásil, že do jejího domu nevkročí. Napovídal o dámách Talbových příšerné věci. Jedna z jeho povídaček, že Verena je hermafrodit, koluje dodnes,

a posměch, který si tropil ze slečny Dolly Talbové, byl i na mou matku trochu silný; řekla mu, že by se měl stydět dělat si legraci z tak jemného a hodného člověka.

Museli se mít moc rádi, matka s otcem. Plakávala pokaždé, když odcházel prodávat své chladničky. Vzal si ji, když jí bylo šestnáct; nedožila ani třicítky. Toho odpoledne, kdy zemřela, strhal se sebe táta šaty, volal její jméno a nahý vyběhl na dvůr.

Druhý den po pohřbu vstoupila do našeho domu Verena. Vzpomínám si na hrůzu, kterou jsem pocítil, když jsem ji pozoroval, jak kráčí po cestičce, hezká, jako prut štíhlá žena prošedlých vlasů, nakrátko ostříhaná, s černým obočím skoro jako chlap a s koketní muškou. Otevřela si dveře a vešla rovnou do domu. Po pohřbu začal táta všechno rozbíjet, ne zuřivě, ale klidně, důkladně; přišoural se do pokoje, vzal porcelánovou figurku, pohrál si s ní a pak jí mrštil o zed'. Podlaha a schody byly pokryty střepy skla, roztroušenými stříbrnými přibory; jedna z matčiných nočních košil visela roztržená přes zábradlí.

Vereniny oči těkaly po střepech. „Eugene, na slovíčko,“ řekla tím svým srdečným, chladně exaltovaným hlasem a otec odpověděl: „Posaď se, Vereno, čekal jsem, že přijdeš.“

Odpoledne pak k nám přišla Dollyina přítelkyně Catherine Creeková, sbalila mi šaty a otec mě pak odvezl do parádního,

stinného domu na Talbo Lane. Když jsem lezl z vozu, pokusil se mě obejmout, ale bál jsem se ho a vykroutil jsem se mu z náručí. Dneska lituji, že jsme se neobjali. Za pár dní totiž cestou do Mobilu dostal jeho vůz smyk a zřítíl se z výšky patnáct metrů do Mexického zálivu. Když jsem ho příště uviděl, měl už oči zatlačené dvěma stříbrnými dolary.

Až na poznámky, že jsem cvalík, na svůj věk malý, nevěnoval mi předtím nikdo pozornost; teď na mne lidé ukazovali a říkali, není to smutné? Chudák malá Collin Fenwick! Snažil jsem se vypadat k politování, protože jsem věděl, že to lidi těší: každý chlap v městečku mě musel pozvat na zmrzlinový pohár Dixie nebo mi dát škatuli sušenek a ve škole jsem měl poprvé dobré vysvědčení. Trvalo to tedy dost dlouho, než jsem se usadil natolik, abych si uvědomil existenci Dolly Talbové.

A jen jsem si ji uvědomil, už jsem se zamiloval.

Představte si, co to pro ni muselo být, když jsem poprvé vkročil do toho domu, hlučný a všetečný jedenáctiletý kluk. Plaše prchala před zvukem mých kroků, a když se mi nemohla vyhnout, celá se stáhla jak lístky citlivky. Patřila k lidem, kteří se dovedou ztratit mezi předměty v pokoji, stíny v koutě a jejichž přítomnost je jev velice delikátní. Nosila nejtišší střevíce, prosté panenské šaty s lemem až u kotníků. Byla starší

než její sestra, a přece vypadala, jako by ji Verena adoptovala, tak jako mne. Vlečení a vedení přitažlivostí Vereniny planety, obíhali jsme odděleně ve vnějších prostorách domu.

Na půdě, učiněném muzeu haraburdí, kde strašily staré figuríny z výkladu Verenina obchodu se střížním zbožím, bylo dost uvolněných prken, která se dala odchlípnout, takže jsem mohl nahlédnout skoro do každého pokoje. Na rozdíl od ostatních místností, přečpaných ponurým čalouněným nábytkem, stálo v Dollyině pokoji jen lůžko, psací stůl a židle: mohlo to být obydlí jeptišky, nebýt jednoho: stěny i všecko ostatní bylo natřeno divoce narůžovo, dokonce i podlaha. Kdykoli jsem špehoval Dolly, viděl jsem, že se zaměstnává jen dvojí činností: buďto stála před zrcadlem a stříhala si zahradními nůžkami své žluté a bílé, už tak dost krátké vlasy, anebo psala tužkou na podložku z hrubého papíru. Slinila si tužku o špičku jazyka a tu a tam pronášela nahlas věty, které zrovna psala: *Nedotkni se kouska cukru, sůl tě zmaří v útlém věku*. Tak já vám to povím, psala dopisy. Nejdřív mi ta její korespondence byla hádankou. Její jedinou přítelkyní byla koneckonců Catherine Creeková, s níž jiným se nestýkala a nevytáhla paty z domu, leda jednou týdně, když se s Catherine vydávaly do hájů u řeky sbírat přísady do medicíny na vodnatelnost, kterou Dolly připravovala

a nalévala do lahviček. Později jsem zjistil, že na tu svou medicínu měla zákazníky po celém státě a jim byly adresovány její četné dopisy.

Verenin pokoj, do kterého se dalo projít od Dolly, byl vybaven kancelářským zařízením. Stál tam psací stůl s žaluzií, regály účetních knih, registratura. Po večeři usedala se zeleným štítkem na očích ke stolu a sčítala položky a obracela stránky v hlavní knize, dokud nepozhasínaly i lampy na ulici. Třebaže se Verena z politických důvodů stýkala formálně s mnoha lidmi, neměla vůbec žádné přátele. Muži se jí báli a vypadalo to, jako by se ona sama bála žen. Před pár lety měla velmi vřelý vztah k roztomilé blondýnce, která se jmenovala Maudie Laura Murphyová, pracovala za pár haléřů na místní poště a nakonec se vdala za agenta jedné likérky ze St. Louis. Verena to těžce nesla a veřejně se o něm vyslovila, že nestojí za nic. Překvapila pak všechny, když jako svatební dar zaplatila novomanželům svatební cestu do Grand Canyonu. Maudie se s manželem už nevrátila: otevřeli si u kaňonu benzinovou pumpu a čas od času posílali Vereně momentky. Ty fotografie jí působily radost i žal. Některý večer ani neotevřela účetní knihy, ale seděla s čelem v dlaních nad obrázky rozloženými po stole. Když je uklidila, chodila po pokoji při zhasnutých

světlech a najednou se odtud ozval bolestný, skřípavý ston, jako by byla potmě zakopla a upadla.

Ta část půdy, odkud bych se býval mohl koukat do kuchyně, byla proti mně opevněná, zatarasená kufry velkými jako balíky bavlny. A v té době se mi právě nejvíc chtělo pozorovat kuchyni: to byl skutečný salon tohoto domu a Dolly zde trávila většinu dne a povídala se svou přítelkyní Catherine Creekovou. Catherine Creekovou si ještě jako dítě, sirotka, najal pan Uriah Talbo, a tak vyrůstaly společně, ona a sestry Talbovy, na staré farmě, z níž pak udělali nádraží. Dolly říkala Dollynečka, ale Vereně říkala Tamta. Bydlela na dvoře v domku lesknoucím se plechovou střechou mezi slunečnicemi a tyčkami fazolí. Tvrdila, že je indiánka, na což se většina lidí uculovala, protože byla černá jako africký anděl. Ale co já vím, mohlo to být pravda: rozhodně se jako indiánka oblékala. To znamená, že nosila šňůru tyrkysových korálek a tolik se malovala růží, že z toho přecházely oči; svítila jí na tvářích jak votivní stolampy. Většinu zubů měla pryč, a dásně si vypávala bavlnou. Verena říkala: Kruci, Catherine, pořádný zvuk ze sebe nevydáš, tak proč si propána nezajdeš k doktoru Crockerovi a nedáš si nastrkat pár zubů do pusy? Pravda, bylo jí těžko rozumět: jediná Dolly uměla plynně překládat

huhňavé mumlání své přítelkyně. Catherine stačilo, že jí rozumí Dolly: byly vždycky spolu a všechno, co chtěly říct, si řekly mezi sebou: když jsem přikládal ucho k trámu na půdě, slyšel jsem jen, jak se jednotvárné, únavné chvění jejich hlasů táhne jako sirup tím starým dřevem.

Na půdu se lezlo po žebříku z komory na prádlo, jejíž strop tvořily padací dveře. Když jsem se jednoho dne vypravil nahoru, zpozoroval jsem, že padací dveře jsou odklopeny, a když jsem se zaposlouchal, uslyšel jsem nad sebou tlumené, něžné broukání, rozkošné zvuky, jako když si malé holčičky někde samy hrají. Už bych se byl otočil, ale broukání ustalo a nějaký hlas řekl: „Catherine?“

„Collin,“ odpověděl jsem a vynořil jsem se.

Sněhová vločka Dollyiny tváře si zachovala tvar, tentokrát se nerozplynula. „Sem tedy chodíš – už jsme byly zvědavé,“ řekla slabým, jak hedvábný papír měkkým hlasem. Měla oči nadaného člověka, zářivé, jasné, svítivě zelené jako mátové želé: jak na mne zíraly v přítmí půdy, přiznávaly bázlivě, že jí nechci ublížit. „Ty si hráváš tady – nahoře na půdě? Říkala jsem Vereně, že nemáš společnost.“ Hrabala se sehnutá v hlubinách sudu. „Hele,“ řekla „můžeš mi pomoci a podívat se do toho druhého sudu. Sháním korálový hrad a pytlík oblázků

všech možných barev. Myslíš, že se Catherine takové akvárium se zlatými rybičkami bude líbit? K narozeninám, víš. Mívali jsme akvárium s tropickými rybičkami – učinění ďáblové to byli; žrali se navzájem. Vzpomínám si, jak jsme je byli koupit. Jeli jsme až do Brewtonu, sto kilometrů. V životě jsem předtím nejela sto kilometrů a nevím, jestli ještě kdy pojeďu. Podívej, už ten hrad mám.“ Hned nato jsem našel oblázky, byly jako kukuřičná zrna nebo jako bonbony, tak jsem řekl: „Vezmi si bonbon,“ a nabídl jsem jí sáček. „Jé, děkuju,“ řekla, „moc ráda si vezmu bonbon, i když chutná jako oblázek.“

Dolly, Catherine a já jsme byli kamarádi. Bylo mi jedenáct, pak šestnáct. I když jsem se nijak nevyznamenal, byla to krásná léta.

Nikoho jsem s sebou domů nevodil, ani jsem nechtěl. Jednou jsem vzal jednu holku do biografu a na zpáteční cestě se

mě zeptala, jestli by se u nás nemohla napít vody. Kdybych si byl myslel, že má doopravdy žízeň, byl bych řekl, tak pojď; věděl jsem, že to na mě hraje, aby se mohla podívat dovnitř, jak po tom lidi vždycky toužili, a tak jsem jí řekl, aby raději počkala až domů. Řekla: „Každej tady ví, že je Dolly Talbová trhlá; a ty jsi zrovna takovej.“ Ta holka se mi dost líbila, ale stejně jsem jí jednu vrazil, a pak řekla, že mě její bratr srovná, což taky učinil: přesně v tomhle koutku mám ještě jizvu, jak mě praštil flaškou od coca-coly.

Já vím: říkali, že má Verena s Dolly kříž, a taky říkali, že v domě na Talbo Lane se dějou věci, že na to jeden raději ani nemyslí. Možná, ale stejně to byla rozkošná léta.

V zimě v podvečer, sotva jsem přišel ze školy, otevřela Catherine honem sklenici zavařeniny, Dolly zatím postavila na plotnu vysokánskou konev kávy a vrazila do trouby plech sušenek; otevřená trouba dýchla horkou vanilkovou vůní, protože Dolly, která se živila sladkostmi, pekla neustále librový piškot, biskupský chlebíček, nějaké koláčky nebo cukroví: v životě nevzala do úst zeleninu a jediné maso, která měla ráda, byl kuřecí mozeček, věcička jak hrášek, která se rozplyne dřív, než ji člověk ochutná. V kuchyni se sporákem na dříví a s krbem bylo jako pod peřinou. Zima se dostala nejdále k oknům, kte-

rá zamrzala, když na ně mráz dýchl svým modrým dechem. Kdyby mi nějaký čarodějník chtěl dát dar, řekl bych si o lahev s ovzduším oné kuchyně, s jejím smíchem a praskáním ohně, lahev překypující sladkostí máslových cukrářských vůní – i když Catherine páchla jak kanál zjara. Vypadalo to tam spíš jako v útulném salonu než v kuchyni; na podlaze ležel háčkováný koberec. Byly tam houpací židle, po stěnách byly rozvěšeny obrázky koťat, Dollyina vášeň; stála tam pelargonie, která kvetla a kvetla, jak byl rok dlouhý, a ocasní ploutve Catherininých rybiček se chvěly pod klenbami korálového zámku ve skleněné kouli na stole pokrytém voskovaným plátnem. Občas jsme si hrávali se skládačkou tak, že jsme si rozdělili dílce mezi sebe, a Catherine je schovávala, kdykoli si myslela, že by někdo mohl složit svou část dřív než ona. Nebo mi pomáhaly s domácími úlohami; ale to byly zmatky. Ve všem, co souviselo s přírodou, byla Dolly moudrá; měla onu zatajenou inteligenci včely, která ví, kde najde nejsladší květ; uměla předpovědět bouřku den napřed, uhádnout plody fíkovníku, najít bohatá podhoubí, med divokých včel, skrytá hnízda s vejci perliček. Rozhlédla se a už měla jasno. Co se však domácích úloh týče, byla zrovna tak hloupá jako Catherine. „Amerika se musela jmenovat Amerika ještě před tím, než přišel Kolumbus. To

dá rozum. Jak by byl jinak poznal, že je v Americe?" A Catherine řekla: „To je pravda. Amerika je starý indiánský slovo.“ Catherine byla ještě horší; trvala na své neomylnosti, a když jsem nenapsal přesně to, co říkala, začala se vztekat, až rozlila kávu nebo něco provedla. Ale po tom, co řekla o Lincolnovi, už jsem na ni nedal; že byl částečně indián a částečně černoch a jen trošinku běloch. I já jsem věděl, že to není pravda. Jsem však Catherine velkým dlužníkem; nebýt jí, kdoví, zda bych byl kdy dorostl do normální velikosti. Když mi bylo čtrnáct, nebyl jsem o moc větší než Biddy Skinner, co se o něm povídalo, že dostával nabídky od cirkusu. Catherine prohlásila: Nic se neboj, zlatíčko, potřebuješ jen trochu natáhnout. Tahala mě za nohy za ruce, cloumala mi hlavou, jako by to bylo jablko, které se nechce utrhnout z větve. Fakt je, že ve dvou letech jsem se vytáhl ze sto pětáctýřiceti na sto šedesát centimetrů, což můžu dokázat na zářezech kuchyňským nožem na dveřích do spíže, které tam až dodnes, kdy je skoro všechno to tam, vítr se honí v kamnech a v kuchyni je zima, přetrvaly jako svědectví.

I přes všeobecně blahodárné účinky, jež měla Dollyina medicína na ty, co si pro ni posílali, přišel čas od času dopis: Milá slečno Talbová, nebudeme potřebovat lék na vodnatel-

nost z té příčiny, že chudák sestřenice Bella (nebo někdo jiný) skonala minulý týden, pokoj duši její. Tehdy se kuchyně měnila v slzavé údolí, kde mé dvě přítelkyně lomily rukama a pokyvovaly hlavou, když ponuře probíraly všechny okolnosti dotyčného případu, a pak řekla Catherine: „Uděly jsme, co jsme mohly, Dollynečko, ale dobrotivý Pánbůh měl jiné úmysly.“ Verena taky dovedla kuchyni rozesmtnit, vždycky když zaváděla nějaké nové pravidlo nebo když nás nutila dodržovat stará: udělej tohle, to nedělej, nechod', jdi už: jako bychom byli hodiny, na které dohlížela, aby náš čas klapal přesně s jejím, a běda, když jsme se předběhli o deset minut nebo se o celou hodinu opozdili: Verena vylítla jako kukačka. Tamta! řekla Catherine a Dolly dělala: Pst, pst! – ne že chtěla utišit Catherine, ale vzpouru svého vnitřního hlasu. Podle mne Verena vskrytu duše toužila přijít do kuchyně a stát se jednou z nás, ale byla jako osamělý muž v domě plném ženských a dětí, a tak neměla jinou možnost, jak se mezi nás dostat, než těmi majetnickými výbuchy: Dej pryč to kotě, Dolly, chceš, aby se mi zhoršilo astma? Kdo nechal téct vodu v koupelně? Kdo z vás mi rozbil deštník? Její ohavná nálada táhla domem jak kyselá žlutá mlha. Tamta. Pst už, teď, pst.